

Nr 68.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående pensioner åt e. o. tjänstemannen i statistiska centralbyrån V. E. A. Hesseldal samt kontrollören vid brännvinstillverkningen N. Adrian; given Stockholms slott den 9 februari 1923.

Under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

F. V. Thorsson.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 9 februari 1923.

Närvarande:

Statsråden LINDQVIST, THORSSON, OLSSON, NOTHIN, SVENSSON, HANSSON, ÅKERMAN, LINDERS, SCHLYTER, ÖRNE.

— — — — —
Chefen för finansdepartementet, statsrådet Thorsson, anför:

1:o.

I skrivelse den 30 september 1922 har statistiska centralbyrån hemställt om pension åt extra ordinarie tjänstemannen i ämbetsverket Vilhelm Edvard Adrian Hesseldal från och med den 1 juli 1923 samt till stöd härför anfört:

Pension åt
e. o. tjänste-
mannen
V. E. A.
Hesseldal.

»Hesseldal är född den 4 mars 1856 och kommer alltså vid den nämnda tidpunkten att hava uppnått en levnadsålder av 67 år 3 månader och 27 dagar. Han antogs i statistiska centralbyråns tjänst den 16 juli 1889 och kan, då han hittills

Statistiska
centralbyrån.

Bihang till riksdagens protokoll 1923. 1 saml. 54 häft. (Nr 68.)

icke åtnjutit sådan ledighet som enligt gällande bestämmelser skall frånräknas vid tjänstårsberäkning, antagas den 1 juli 1923 räkna en tjänstetid av 33 år 11 $\frac{1}{2}$ månader. Avlöningen, som tidigare utgått enligt växlande grunder, har under tiden från och med den 1 juni 1912 till och med den 31 december 1921 utgjort 2,400 kronor för år, vartill under åren 1919—1921 kommit tillfällig löneförbättring med 600 kronor för år. Hesseldals avlöning har alltså sedan år 1912 varit densamma, som enligt beslut vid 1914 års riksdag fastställdes för kvinnligt biträde av tredje graden med båda ålderstilläggen intjänade, numera kvinnlig kontorsskrivare. Med hänsyn härtill har Hesseldal från innevarande års början placerats i 8:e lönegraden för manliga tjänstemän enligt nådiga kungörelsen med avlöningsbestämmelser för icke ordinarie befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, den 31 december 1921, och har med stöd av 10 § 1 mom. i nämnda kungörelse tilldelats lön i 13:e löneklassen enligt löneplanens för ordinarie tjänstemän avdelning B. Hans avlöning utgör alltså från och med den 1 januari innevarande år 4,932 kronor för år.

Anledningen till att Hesseldal, trots sin långa tjänstetid, fortfarande kvarstår såsom extra ordinarie tjänsteman är den, att han, som endast avlagt studentexamen, icke fyllt de formella kompetensvillkoren för befordran till aktuarie, och såsom varande man ej heller kunnat befordras till ordinarie biträde. Med hänsyn härtill och det maktpåliggande och högt kvalificerade arbete, som Hesseldal utfört, hemställde statistiska centralbyrån i underdänig skrivelse den 29 september 1913, att för Hesseldal måtte på allmänna indragningsstaten uppföras en avlöning av 2,400 kronor, med tjänstgöringsskyldighet, som för ordinarie biträden i ämbetsverket kunde komma att stadgas. I häröver avgivet utlåtande förklarade sig emellertid statskontoret icke kunna förorda den av statistiska centralbyrån ifrågasatta åtgärden, helst Hesseldal icke blott i arvode redan uppburde det belopp, som föreslagits såsom avlöning å den ifrågasatta tjänsten, utan även erhållit rätt att årligen åtnjuta semester under en månad ävensom att vid förfall på grund av sjukdom bibehålla viss del av sitt arvode. Vidare syntes det enligt statskontorets mening med avseende å frågan om pension för Hesseldal kunna förutsättas, att riksdagen på därom i sinom tid av Kungl. Maj:t gjord framställning komme att bevilja Hesseldal dylik förmån. Föredragande departementschefen förklarade sig (statsrådsprotokollet den 14 maj 1914) biträda vad statskontoret yttrat, och föranledde centralbyråns ifrågavarande hemställan ingen Eders Kungl. Maj:ts åtgärd.

Då centralbyrån saknar kännedom om, vilka grunder för framtiden äro avsedda att tillämpas ifråga om extra ordinarie tjänstemäns pensionerande, kan ämbetsverket icke föreslå något visst pensionsbelopp för Hesseldal.»

Statskontoret.

Statskontoret, som den 10 november 1922 avgivit infordrat utlåtande i ärendet, anför därvid följande:

»I anledning av vad statistiska centralbyrån i sin förevarande framställning anfört beträffande Hesseldals tjänstgöring i ämbetsverket, synes det statskontoret rimligt att åt honom beredes någon pension vid avskedstagandet; och tillåter sig statskontoret till stöd härför erinra, att innevarande års riksdag beviljat pension åt kanslisekreteraren i Kungl. Maj:ts kansli friherre O. T. Hermelin på grund av hans anställning såsom amanuens i lantförsvarsdepartementet.

Beträffande beloppet av den ifrågasatta pensionen får statskontoret i underdånighet anföra följande.

Enligt vad statistiska centralbyrån upplyser, har Hesseldal från och med detta års ingång placerats i lönegraden 8 av löneplanen för manliga tjänstemän i nådiga kungörelsen nr 778 år 1921. Den av honom uppehållna tjänsten skulle alltså enligt 5 § av samma kungörelse närmast motsvara tjänst i lönegraden B 8 av avlöningsreglementet nr 451/1921. Vid bestämmande av Hesseldals pension torde alltså som utgångspunkt kunna tagas pensionsunderlaget för ordinarie tjänsteman i sistnämnda lönegrad, 3,036 kronor. Av förevarande framställning framgår emellertid, att Hesseldal vid uppnående av 67 års ålder kommer att innehava endast 33 tjänstår. Han skulle alltså, om pensionslagen varit på honom tillämplig, hava tilldelats avkortad pension motsvarande 33/35 av pensionsunderlaget, vilket med nyss angivna pensionsunderlag skulle utgöra 2,860 kronor. Då nu Hesseldal icke erlagt några avgifter för sin pensionering och pensionerna enligt civila pensionslagen till en tredjedel hava karaktären av avgiftspension, borde sistnämnda belopp reduceras med en tredjedel; pensionen skulle alltså efter vederbörlig avrundning bliva 1,908 kronor.

Emellertid skulle det också kunna tänkas, att pensionen för Hesseldal — då han ju endast under helt kort tid uppburit den till honom nu utgående, väsentligt höjda avlöningen — bestämdes med hänsyn till hans arvode före detta års ingång. Om därvid samma beräkningsgrund tillämpades som beträffande den friherre Hermelin såsom ovan nämnts tilldelade pensionen, skulle Hesseldals pension bliva $\frac{33}{35} \times \frac{2}{3} \times 2,400$, eller, efter avrundning till närmast högre tiotal kronor, 1,510 kronor.

De två nu ifrågasatta pensionsbeloppen skulle komma att, inberäknat dyrtidstillägg och, beträffande det senare alternativet, pensionstillägg, medföra ungefärligen samma årsinkomst. Vid sådant förhållande och då man hittills vid bestämmande av pensioner från allmänna indragningsstaten alltid tillämpat de äldre pensioneringsgrunderna, synes det senare alternativet vara att föredraga.

Statskontoret får därför i underdånighet hemställa, att Eders Kungl. Maj:t i anledning av förevarande framställning måtte genom proposition föreslå riksdagen medgiva att e. o. tjänstemannen i statistiska centralbyrån Vilhelm Edvard Adrian Hesseldal må från och med månaden näst efter den, varunder han efter uppnådd ålder av 67 år avgår från sin nu innehavda anställning, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 1,510 kronor.»

Lika med statistiska centralbyrån och statskontoret anser jag, att pension av statsmedel skäligen bör beviljas e. o. tjänstemannen Hesseldal; och torde, på sätt statskontoret föreslagit, pensionsförmånen böra utgå från och med månaden näst efter den, varunder han efter uppnådd ålder av 67 år avgår från sin nu innehavda anställning. I fråga om pensionsbeloppets storlek ansluter jag mig till det av statskontoret förordade alternativet, dock att beloppet torde böra avrundas till 1,500 kronor.

På grund av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva

*Departements-
chefen.*

att e. o. tjänstemannen vid statistiska centralbyrån Vilhelm Edvard Adrian Hesseldal må från och med månaden näst efter den, varunder han efter uppnådd ålder av 67 år avgår från sin befattning i statistiska centralbyrån, under sin återstående livstid åtnjuta pension från allmänna indragningsstaten till belopp av 1,500 kronor årligen.

2:o.

Pension åt
kontrollören
N. Adrian.

I en till Kungl. Maj:t ställd, av länsstyrelsen i Värmlands län överlämnad skrift har kontrollören Natanael Adrian, vilken av länsstyrelsen förordnats att för tiden 1 oktober 1922—30 september 1923 tillsvidare vara kontrollör vid brännvinstillverkningen inom nämnda län att i mån av behov till tjänstgöring inkallas, anhållit om rätt till fortsatt tjänstgöring, så länge hälsa och krafter det medgäve, eller ock att komma i åtnjutande av en årlig pension. Till stöd för sin anhållan har sökanden framhållit, att han, som alltsedan år 1889 eller under icke mindre än 34 år varit årligen inkallad i tjänstgöring såsom kontrollör, numera på grund av kontrollstyrelsens cirkulär den 30 maj 1921, ehuru av länsstyrelsen förordnad såsom kontrollör jämväl för tiden intill den 1 oktober 1923, på grund av för hög ålder icke blivit av vederbörande överkontrollör inkallad till tjänstgöring och sålunda berövats möjligheten att erhålla medel för sitt uppehälle.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att sökanden, som är född den 23 februari 1850, haft kontinuerlig anställning vid olika brännerier från och med tillverkningsåret 1888—1889 till dess han under tillverkningsåret 1922—1923 upphört att tjänstgöra; att sökanden numera är medellös och icke i form av pension eller eljest äger någon stadigvarande inkomst; samt att sökandens tjänstgöring alltigenom varit väl vitsordad.

Kontroll-
styrelsen.

Kontrollstyrelsen, som den 24 november 1922 avgivit infortrat utlåtande i ärendet, har därvid, så vitt angår pension åt sökanden, anfört huvudsakligen följande:

Sökanden hade fullgjort tjänstgöring vid brännvinskontrollen allt sedan år 1889 eller under icke mindre än 34 år. De många intyg om duglighet och nit under en sällsynt långvarig tjänstgöring, som Adrian kunnat förete och vilka kontrollstyrelsen varit i tillfälle att fullständiga genom vitsord från överingenjören inom styrelsen E. Envall, vore av den beskaffenhet, att Adrian under nu iråkat ekonomiskt obestånd borde under ålderdomens dagar, så långt möjligt vore, understödjas.

Om så skedde, vore ingen fara för efterföljd av andra sökande, då Adrian, frånräknat några äldre pensionerade underofficerare, för så vitt styrelsen hade sig bekant, vore den ende brännvinskontrollör, vilken haft så lång tjänstgöring som över trettio år. Kontrollstyrelsen ville sålunda förorda hans framställning om erhållande av årlig pension.

I fråga om pensionsbeloppet hade kontrollstyrelsen ansett sig böra utgå från de grunder till ifrågakämd pensionering av viss personal vid sockerkontrollen, vilka funnes angivna i propositionen nr 208 (sid. 54) till 1919 års riksdag och som sedermera med viss modifiering funnit tillämpning vid den under år 1922 enligt föreskrifterna i Kungl. Maj:ts brev den 28 juli 1922 verkställda pensioneringen av vissa kontrolltjänstemän vid sockerraffinaderierna. Med tillämpning av dessa grunder skulle pensionsbeloppet, enligt inom styrelsen verkställd beräkning, i sin helhet utgöra 1,072 kronor 49 öre. Avrundat uppåt till med 12 delbart närmaste kronor bleve beloppet 1,080 kronor.

Med anledning av vad sålunda anförts och med hänsyn till sökandens långvariga och väl vitsordade tjänstgöring finge kontrollstyrelsen hemställa, att Kungl. Maj:t ville hos riksdagen göra framställning därom, att kontrollören Natanael Adrian berättigades att under sin återstående livstid åtnjuta årlig pension av ettusenåttio kronor, räknat från och med månaden näst efter den, då han visat sig hava frånträtt det honom nu meddelade förordnande att vara kontrollör vid brännvinstillverkningen i Värmlands län.

Statskontoret har i avgivet utlåtande tillstyrkt framställningen om *Statskontoret.* pension åt Adrian på sätt kontrollstyrelsen hemställt.

Några allmänna bestämmelser om pensionering av kontrollörerna *Departements-*
chefen. vid brännvinstillverkningen äro icke meddelade. Särskilda åtgärder för beredande av pension åt dylika befattningshavare hava icke heller hittills varit erforderliga. I det föreliggande fallet synas mig emellertid sådana omständigheter föreligga, att kravet på pension åt sökanden rimligtvis icke kan avvisas. Sökanden har under 34 år haft förordnanden såsom kontrollör, och hans effektiva tjänstgöring uppgår till nära 15 år. Han saknar annan pension av statsmedel och är medellös. Jag finner med hänsyn härtill billigheten bjuda, att någon pension beredes sökanden genom statens försorg. I fråga om pensionsbeloppets storlek ansluter jag mig till kontrollstyrelsens, av statskontoret biträdda förslag.

Liksom tidigare i visst fall ägt rum i fråga om pension åt kontrollör vid sockerbeskattningen torde den nu ifrågasatta pensionen böra utgå från allmänna indragningsstaten.

På grund av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva

att kontrollören vid brännvinstillverkningen Natanael Adrian må från och med månaden näst efter den,

varunder han frånträtt innehavande förordnande såsom kontrollör, under sin återstående livstid åtnjuta pension från allmänna indragningsstaten till belopp av 1,080 kronor årligen.

Vad föredragande departementschefen under 1:o—
2:o här ovan hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter instämma, behagar Hans Maj:t Konungen bifalla samt förordnar, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse, bil. litt. . . . vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Martin Philipson.